

SINTEZA OBSERVAȚIILOR

la proiectele de măsuri ale Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie din România

Perioada de consultare *pentru proiectele de măsuri ale Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie*, publicate pe pagina de internet a ANCOM la data de 15 iulie 2009, a expirat la data de 28 august 2009.

Proiectele supuse consultării au avut drept scop evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea unor piețe relevante susceptibile de a fi reglementate *ex ante* în ceea ce privește serviciile de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciile de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie, precum și analizarea situației concurențiale pe piețele astfel definite, în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare pe piețele analizate în vederea eliminării problemelor concurențiale identificate.

Setul de proiecte supus consultării a cuprins următoarele documente:

a) expunere de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie;

b) proiect de decizie a președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind identificarea piețelor relevante ale serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, ale serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie, precum și ale serviciilor de acces la puncte fixe la rețelele publice de telefonie;

c) proiect de decizie a președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații privind desemnarea Societății Comerciale „Romtelecom” – S.A. ca furnizor cu putere semnificativă pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și pe piața serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie și impunerea de obligații în sarcina acesteia.

Piețele relevante identificate au fost:

1. Piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie;
2. Piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie.

În conformitate cu dispozițiile art. 50 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 79/2002 privind cadrul general de reglementare a comunicațiilor, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 591/2002, cu modificările și completările ulterioare, ANCOM are obligația de a publica, pe pagina sa de internet, un material de sinteză a observațiilor primite cu privire la măsurile supuse consultării, care va preciza și poziția sa față de aceste observații.

Observațiile primite de către ANCOM în cursul perioadei de consultare cu privire la *proiectele de măsuri de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie*, se referă la următoarele aspecte:

I. Observații privind identificarea și analizarea situației concurențiale pe piața relevantă corespunzătoare serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

1. Serviciul de transport al apelurilor de la primul comutator din rețea la punctul de interconectare corespunzător serviciului de tranzit sau terminare unde se realizează preluarea și transferul apelurilor nu trebuie inclus în segmentul de rețea aferent serviciului de origine a apelurilor la puncte fixe, ci trebuie inclus în segmentul de rețea aferent serviciilor de tranzit.

Așa cum s-a precizat și în cadrul Expunerii de motive, delimitarea între serviciul de interconectare în vederea originării apelurilor la puncte fixe, serviciul de interconectare în vederea tranzitului comutat al

apelurilor în rețele publice de telefonie și, respectiv, serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe, trebuie să ia în considerare faptul că cele trei servicii formează un întreg asigură conectivitatea rețelelor și permite realizarea de apeluri la nivelul pieței cu amănuntul. Serviciul de origine, respectiv cel de terminare al apelurilor, sunt servicii simetrice, din punctul de vedere al elementelor fizice de rețea utilizate (partea din rețea care asigură legătura între utilizatorul final și comutatorul cel mai apropiat de utilizatorul final), al doilea serviciu fiind practic echivalentul primului serviciu văzut din perspectiva părții apelate.

Totodată, la definirea și delimitarea segmentelor de rețea corespunzătoare serviciilor de origine, tranzit și terminare a apelurilor din România, ANCOM a luat în considerare topologia și arhitectura rețelei S.C. Romtelecom S.A., a analizat structura și caracteristicile cererii pentru serviciile de interconectare furnizate de S.C. Romtelecom S.A., în baza ORI, precum și caracteristicile cererii și ofertei de servicii de interconectare puse la dispoziție sau achiziționate de către ceilalți operatori, așa cum a rezultat din răspunsurile acestora.

Pe baza caracteristicilor cererii și ofertei pentru servicii de interconectare furnizate la puncte fixe și a evoluțiilor previzibile privind arhitectura viitoare a rețelelor din România, ANCOM a considerat, la data realizării analizei de piață privind serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe, că *segmentul de rețea aferent serviciului de terminare a apelurilor la puncte fixe este delimitat de ultimul comutator¹ prin care sunt transportate apelurile înainte de a se realiza conectarea persoanei apelate, pe de o parte, și de punctul terminal al rețelei la care se conectează echipamentul de abonat, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat terminării apelului; în cazul în care punctul de interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior ultimului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), serviciul de terminare include și serviciul „suport” de transport al apelurilor de la punctul de interconectare corespunzător serviciului de origine sau tranzit unde se realizează preluarea și transferul apelurilor până la acest ultim comutator².*

În urma analizării evoluției situației concurențiale în perioada 2007 - 2008, în scopul revizuirii piețelor serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe și serviciilor de tranzit comutat al apelurilor, s-a constatat că, de la data realizării analizei de piață privind serviciile de terminare a apelurilor la puncte fixe până în prezent, condițiile de piață nu s-au schimbat semnificativ, astfel încât să existe constrângeri concurențiale asupra serviciilor de transport furnizate de S.C. Romtelecom S.A. în vederea terminării apelurilor.

În ceea ce privește observația conform căreia „*analiza ANCOM sugerează în fapt că serviciile de origine la nivel local nu sunt substituibile cu serviciile de origine la nivel regional sau național*” precizăm că ANCOM a considerat că utilizarea infrastructurii proprii sau utilizarea unor servicii furnizate de terți (operatori de tranzit) nu constituie o alternativă viabilă la segmentul de serviciu de transport al S.C. Romtelecom S.A. oferit în vederea terminării apelurilor, substituibilitatea cererii și ofertei neexistând pentru aceste categorii de servicii și nu între serviciile de origine la nivel local și cele la nivel regional sau național.

Prin urmare, ANCOM definește segmentul de rețea aferent serviciului de origine a apelurilor la puncte fixe în mod simetric segmentului de terminare: *segmentul de rețea aferent serviciului de origine a apelurilor la puncte fixe este delimitat de punctul terminal al rețelei la care este conectat echipamentul de abonat, pe de o parte, și de primul comutator prin care sunt transportate apelurile după ce se realizează conectarea persoanei apelante, pe de altă parte, inclusiv mecanismul de semnalizare și rutare asociat originării apelului; în cazul în care punctul de interconectare cu rețeaua beneficiarului se află la un nivel ierarhic superior primului comutator din rețea (așa cum a fost identificat mai sus), serviciul de origine va include și serviciul „suport” de transport al apelurilor de la acest prim comutator la punctul de interconectare corespunzător serviciului de tranzit sau terminare unde se realizează preluarea și transferul apelurilor.*

¹ Sau router, în cazul rețelelor IP.

² A se vedea Referatul de aprobare la măsurile Autorității Naționale pentru Reglementare în Comunicații și Tehnologia Informației de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de terminare a apelurilor la puncte fixe în rețelele publice de telefonie.

2. Serviciile de telefonie la puncte fixe și serviciile de telefonie la puncte mobile furnizate pe piața cu amănuntul sunt substituibile din punctul de vedere al cererii și al ofertei; în consecință, serviciile de origine a apelurilor la puncte mobile ar trebui incluse în aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de origine a apelurilor la puncte fixe.

Așa cum s-a precizat în cadrul Expunerii de motive la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces și serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe, precum și în sinteza observațiilor la aceste măsuri, ANCOM consideră că cele două categorii de servicii de acces constituie piețe cu amănuntul distincte, arătându-se că între serviciile de acces la puncte fixe și serviciile de acces la puncte mobile există o relație de complementaritate, și nu o relație de substituibilitate.

Având în vedere că, pentru a decide dacă serviciile de origine a apelurilor la puncte mobile și serviciile de origine a apelurilor la puncte fixe constituie o singură piață relevantă a produsului sau dacă determină piețe diferite ale produsului, trebuie analizată măsura în care, la nivelul pieței cu amănuntul, utilizatorii finali ar alege să utilizeze un telefon mobil în schimbul telefonului fix atunci când doresc să realizeze un apel către destinații naționale și, respectiv, un apel către destinații internaționale, analiza piețelor corespunzătoare de gros conduce la concluzii similare, respectiv că serviciile de origine a apelurilor la puncte fixe și serviciile de origine a apelurilor la puncte mobile constituie piețe de gros distincte.

3. Scăderea continuă și semnificativă a cotei de piață, precum și existența unor bariere reduse la intrarea pe piață, reprezintă argumente în favoarea faptului că, în orizontul de timp al analizei, S.C. Romtelecom S.A. va înceta să dețină putere semnificativă de piață

ANCOM a analizat situația concurențială pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe, pentru a determina dacă există operatori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori, luând în considerare următoarele criterii: *cota de piață și stabilitatea acesteia, barierele la intrarea pe piață și absența concurenților potențiali, precum și puterea de contracarare a cumpărătorilor.*

Conform uneia dintre observațiile primite, operatorul desemnat cu putere semnificativă înregistrează o scădere continuă și semnificativă a cotei de piață, iar prin coroborarea acestor indici cu existența unor bariere reduse la intrarea pe piață, acesta va înceta, pe perioada analizei, să mai dețină putere semnificativă pe piață.

În ceea ce privește *cota de piață*, așa cum se menționează și în Expunerea de motive, Instrucțiunile CE precizează că o cotă de piață mai mare de 50% este prin ea însăși un indiciu al manifestării unei poziții dominante pe piață. De asemenea, în jurisprudența Curții de Justiție a Comunităților Europene s-a precizat că, în lipsa unor circumstanțe excepționale, o cotă de piață mai mare de 50% instituie o prezumție de dominanță, sarcina probei că respectivul agent economic nu are poziție dominantă pe o anumită piață aparținând acestuia (*AKZO Chemie Bv v. Commission, Hoffmann-La Roche AG v. Commission*). Chiar și în cazul unei cote de piață mai mici de 50%, dar mai mare de 40%, sau chiar în cazul unor cote de piață mai mici de 40%, un furnizor poate fi considerat ca având poziție dominantă, în acest caz analizându-se și alți factori (*United Brands v. Commission*). Aceste circumstanțe excepționale trebuie argumentate în mod clar și neechivoc, pe baza unor dovezi care să nu poată fi contestate.

Totodată, așa cum precizează și Instrucțiunile CE, faptul că furnizorul identificat ca având putere semnificativă de piață înregistrează scăderi progresive ale cotei de piață, poate fi un indiciu al creșterii gradului de concurență pe respectiva piață, dar această evoluție nu este suficientă pentru a considera că identificarea unui furnizor cu putere semnificativă pe piața analizată nu este justificată.

Un nivel al cotei de piață de peste 70%, oscilant (trendul nu este constant descrescător), este un indiciu foarte important cu privire la puterea semnificativă de piață a unui furnizor. Astfel, cota de piață

de aproximativ 74%³ deținută de S.C. Romtelecom S.A. pe piața relevantă a serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe constituie un criteriu important pentru identificarea unui furnizor ca având putere semnificativă. În plus, conform datelor preliminare raportate de către operatorii de rețele și servicii de comunicații electronice pentru primul semestru al anului 2009, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. a crescut ușor în primele șase luni ale anului 2009 comparativ cu semestrul I al anului 2008 ceea ce infirmă existența unor dovezi clare cu privire la sustenabilitatea evoluției descrescătoare a acestui indicator.

Cu privire la barierele la intrarea pe piață, observațiile transmise evidențiază faptul că operatorii alternativi importanți de pe piață dispun de rețele naționale a căror acoperire cumulată este comparabilă cu acoperirea rețelei S.C. Romtelecom S.A., în timp ce există operatori de rețele mobile de telefonie care dispun de o acoperire semnificativ mai mare, în concluzie, acești operatori pot depăși bariere potențiale la intrarea pe piață.

Argumentele prezentate de către respondent în susținerea observațiilor transmise nu corespund în totalitate datelor deținute de Autoritate. Contrar celor susținute de respondent, din datele primite de la operatorii alternativi la care se face referire, la data de 31 decembrie 2007, rețelele acestora acopereau împreună 309 localități (dintr-un număr total de 13.746 localități), ceea ce reprezintă 49% din populație și 50% din numărul de gospodării, spre deosebire de rețeaua S.C. Romtelecom S.A. care acoperă aproape 11.000 de localități și 96% din populația României. Prin urmare, acești furnizori nu pot oferi servicii de origine a apelurilor comparabile cu serviciile pe care le oferă S.C. Romtelecom S.A. Mai mult, având în vedere costurile mari de punere în funcțiune a unei rețele care să permită, din punct de vedere funcțional și comercial, furnizarea de servicii de origine a apelurilor, precum și perioada îndelungată necesară în acest sens, este puțin probabil ca barierele substanțiale și netranzitorii în calea duplicării unei astfel de infrastructuri să fie înlăturate în orizontul de timp al analizei de piață.

În ceea ce privește rețelele publice mobile de telefonie care sunt considerate capabile să ofere servicii de origine a apelurilor la puncte fixe, asigurând un grad de acoperire comparabil sau chiar mai mare decât al rețelei S.C. Romtelecom S.A., Autoritatea nu contestă faptul că, spre deosebire de alte țări din Uniunea Europeană, piața serviciilor de comunicații electronice din România se caracterizează prin existența unui nivel ridicat de concurență bazată pe infrastructuri. Este adevărat că au fost identificate anumite indicii care sugerează dezvoltarea pe viitor a concurenței pe această piață, ale căror evoluții și al căror impact vor fi monitorizate de către Autoritate în perioada următoare. Având în vedere că serviciile de acces la puncte fixe ale S.C. Vodafone Romania S.A. și S.C. Orange România S.A. sunt furnizate la nivel național, prin intermediul rețelelor publice mobile care acoperă aproape întreg teritoriul României, se poate prezuma că intrarea pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe se poate realiza fără să existe bariere structurale ridicate⁴. Cu toate acestea, Autoritatea consideră că este prematur pentru a considera că un grad ridicat de acoperire la nivel de teritoriu reprezintă o condiție suficientă pentru ca, în orizontul de timp al analizei de piață, să fie exercitate presiuni concurențiale suficiente asupra S.C. Romtelecom S.A. care să conducă către concurență efectivă pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe. Astfel, este puțin probabil ca un operator alternativ care achiziționează servicii de origine la puncte fixe a apelurilor de la S.C. Romtelecom S.A. să renunțe la acestea în favoarea unor servicii de origine la puncte fixe furnizate de operatorii de rețele publice mobile, în cazul creșterii tarifelor practicate de către S.C. Romtelecom S.A., având în vedere numărul redus de abonați ai serviciilor de telefonie la puncte fixe oferite de operatorii de rețele publice mobile (sub 2% din numărul total de abonați la serviciile de telefonie la puncte fixe fixă). Pentru un operator care achiziționează servicii de origine la nivel de gros este mai important numărul de utilizatori la care are acces decât acoperirea geografică a rețelei operatorului de la care achiziționează serviciile.

³ În urma rectificărilor realizate de către un operator pentru datele de trafic originat la puncte fixe aferente anului 2008, cota de piață a S.C. Romtelecom S.A. s-a modificat de la 65% la aproximativ 74%.

⁴ Conform Notei explicative a Recomandării CE, „[...] la intrarea pe piață există bariere structurale ridicate atunci când piața este caracterizată de existența unor avantaje absolute ce țin de costuri, a economiilor de scară și/sau scop, a constrângerilor legate de capacitate, precum și de existența costurilor fixe nerecuperabile ridicate. Astfel de bariere pot fi încă identificate în ceea ce privește dezvoltarea rețelelor publice de acces la puncte fixe și/sau furnizarea de servicii de acces la puncte fixe”

În concluzie, pe baza datelor și a informațiilor analizate, a factorilor structurali care au stat la baza evoluțiilor înregistrate la nivelul pieței cu amănuntul, în mod special în perioada 2007 – 2008, ANCOM a considerat că, în prezent, nu sunt îndeplinite criteriile necesare pentru a susține cu certitudine că piața va continua trendul înregistrat în anul 2008 și că rețelele operate de alți furnizori cu acoperire la nivel național îndeplinesc condițiile necesare pentru a furniza servicii de origine a apelurilor la puncte fixe, astfel încât să poată concluziona că gradul de concurență pe piața serviciilor de origine a apelurilor la puncte fixe este îndeajuns de ridicat și sustenabil pe termen scurt și mediu (în orizontul de timp al analizei de piață) și că, din punct de vedere prospectiv, nu mai există riscul ca S.C. Romtelecom S.A. să abuzeze de poziția sa încă dominantă pe această piață.

II. Observații privind identificarea piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de tranzit comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie și analizarea situației concurențiale pe aceste piețe.

4. Piața tranzitului comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie nu îndeplinește „testul celor 3 criterii” și, prin urmare, nu este susceptibilă pentru reglementare ex ante. În mod particular, se consideră că nu există bariere ridicate și netranzitorii la intrarea pe această piață.

Cu privire la această observație, principalele argumente invocate de respondent sunt:

a) Numărul mare de operatori care și-au instalat/dezvoltat propriile rețele naționale de transport, numărul relativ ridicat de relații de interconectare directă, precum și volumul relativ mic al traficului tranzitat prin rețeaua operată de S.C. Romtelecom S.A. indică faptul că există furnizori potențiali de servicii de tranzit;

b) S.C. Romtelecom S.A. nu beneficiază de avantaje determinate de economiile de scară și de scop în comparație cu alți furnizori, având în vedere îndeosebi faptul că operatorii de rețele publice mobile beneficiază de economii de scară comparabile cu cele ale operatorului fost monopolist, date fiind volumele mult mai mari de trafic care sunt transportate prin rețelele lor;

c) Costurile pe care operatorii alternativi ar trebui să le suporte în eventualitatea schimbării furnizorului de servicii de tranzit sunt minime. Procedura de reziliere a contractelor de interconectare este foarte simplă, mai ales atunci când inițiativa rezilierii aparține operatorilor alternativi, iar costurile implicate de încetarea contractului sunt ne semnificative;

d) Operatorii de rețele publice fixe la nivel național oferă servicii de voce utilizând tehnologia de tip VoIP, ale căror costuri se consideră a fi mult mai mici celor înregistrate în cazul serviciilor furnizate prin rețelele clasice de tip PSTN;

e) Gradul de integrare atât pe verticală, cât și pe orizontală, a operatorilor alternativi este similar sau chiar mai mare decât al operatorului fost monopolist.

a) În ceea ce privește primul argument, ANCOM precizează că nu a contestat faptul că operatorii de rețele publice mobile și o parte dintre operatorii alternativi de rețele publice fixe și-au dezvoltat propriile rețele naționale de transport și au încheiat un număr mare de contracte de interconectare directă cu alți operatori⁵. Totuși, acești operatori nu sunt interconectați direct cu toți operatorii de rețele

⁵ La data de 31 decembrie 2008, existau 10 operatori alternativi care încheiaseră acorduri de interconectare directă cu (aproape) toți operatorii de rețele publice mobile, cu principalii operatori de rețele publice fixe (S.C. Romtelecom S.A. și S.C. RCS & RDS S.A.), precum și cu mai mulți operatori alternativi de mici dimensiuni. Dintre acești 10 operatori alternativi, cei mai relevanți sunt următorii: un operator de telefonie mobilă (în prezent furnizor de servicii de tranzit internațional) este interconectat cu toți operatorii de rețele publice mobile, cu principalii operatori de rețele publice fixe, precum și cu 34 de operatori alternativi de mici dimensiuni; principalul operator alternativ rețele publice fixe (de asemenea, furnizor de servicii de tranzit internațional) este interconectat cu toți operatorii de rețele publice mobile, cu principalii operatori de rețele publice fixe și, de asemenea, cu 22 de operatori alternativi mici; un al doilea operator de telefonie fixă (de asemenea, furnizor de servicii de tranzit național și internațional) este interconectat cu toți operatorii de rețele publice mobile, cu principalii operatori de rețele publice fixe și cu 16 operatori alternativi mici; un al treilea operator de telefonie fixă (de asemenea, furnizor de servicii de tranzit național și internațional) este interconectat cu toți operatorii de rețele publice mobile, cu principalii operatori de rețele publice fixe și cu 5 operatori alternativi de dimensiuni mici.

publice fixe, ceea ce înseamnă că trebuie să folosească rețeaua S.C. Romtelecom S.A., cel puțin pentru o parte a traficului originat în propriile rețele către alte rețele. Mai mult, operatorii de dimensiuni mici (cum ar fi operatorii care oferă servicii prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului sau prin acces necondiționat la bucla locală) au încheiat un număr mic de contracte de interconectare directă și continuă să utilizeze serviciile de tranzit pur, achiziționate cu precădere de la S.C. Romtelecom S.A., pentru a asigura fie finalizarea apelurilor propriilor utilizatori, fie servicii de transport pentru alți operatori.

De asemenea, conform informațiilor analizate de ANCOM, dezvoltarea rețelelor alternative în sensul creșterii capacităților de transport s-a realizat în cazul rețelelor unui număr restrâns de operatori, în mod particular în cazul operatorilor de dimensiuni mari, fiind rezultatul creșterii susținute a volumelor de trafic realizat de utilizatorii acestora, atât prin intermediul rețelelor publice mobile cât și a rețelelor publice fixe, urmărindu-se obținerea de avantaje precum economii de scară, care se pot înregistra într-o rețea de transport la nivel național (volumele tot mai mari de trafic conduc la un grad mai mare de dezvoltare a rețelelor).

Astfel, ANCOM nu consideră că dezvoltarea unor rețele de transport paralele și serviciile de interconectare directă pot impune constrângeri concurențiale directe asupra serviciilor de tranzit pur (astfel încât să poată fi considerate servicii substituibile serviciilor de tranzit pur) și nu pot fi considerate argumente în favoarea faptului că S.C. Romtelecom S.A. nu deține controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat. Pe termen scurt și mediu, dezvoltarea *per se* a rețelelor nu reprezintă un argument în favoarea existenței unei eventuale substituibilități a cererii între serviciile de interconectare directă și cele de interconectare indirectă, ci poate indica tendința de scădere treptată a gradului de utilizare a rețelei furnizorului fost monopolist în favoarea utilizării pe scară din ce în ce mai largă a interconectării directe. Totodată, o eventuală creștere cu 5-10% (corespunzătoare testului monopolistului ipotetic) a tarifelor pentru serviciile de tranzit al apelurilor nu ar avea ca efect renunțarea definitivă la serviciile de tranzit național și utilizarea exclusivă a serviciilor de interconectare directă, ci, probabil, înlocuirea acestora pentru anumite destinații.

De asemenea, este important de menționat că, datorită ubicuității și a legăturilor de interconectare directă existente cu toți operatorii de rețele publice de telefonie prezenți pe piață, rețeaua S.C. Romtelecom S.A. este indispensabilă pentru anumiți operatori alternativi, îndeosebi în ceea ce privește tranzitul național al apelurilor către rețelele publice mobile. Ținând cont de numărul mare de utilizatori de servicii de telefonie la puncte mobile (peste 24 milioane de cartele SIM active la jumătatea anului 2009), o mare parte din traficul realizat de utilizatorii furnizorilor alternativi este direcționat către rețelele publice mobile, astfel încât asigurarea finalizării apelurilor către aceste rețele este extrem de importantă pentru a fi competitivi. În acest context, este de remarcat faptul că, în anul 2008, 80% din traficul total tranzitat la nivel național a fost către rețelele publice mobile, iar peste 90% din acest trafic a fost transportat prin rețeaua S.C. Romtelecom S.A., deoarece o parte importantă dintre operatorii alternativi nu aveau încheiate acorduri de interconectare directă cu operatorii rețelelor publice mobile. Astfel, la data de 30 iunie 2009, din peste 40 de operatori de rețele publice fixe, numărul celor care aveau încheiate contracte de interconectare indirectă cu operatorii de rețelele publice mobile este de 16 operatori cu S.C. Vodafone Romania S.A., 14 operatori cu S.C. Orange România S.A., 14 operatori cu S.C. Cosmote RMT S.A., 6 operatori cu S.C. RCS & RDS S.A. și, respectiv, 2 operatori cu S.C. Telemobil S.A.

Mai mult, dat fiind volumul de trafic scăzut realizat prin rețelele operatorilor alternativi de mici dimensiuni, care nu sunt interconectați direct cu operatorii de rețele publice mobile (în anul 2008, traficul originat în rețele publice fixe și terminat în rețelele publice mobile din România prin intermediul interconectărilor indirecte a fost puțin mai mare de 12 milioane minute, adică mai puțin de 1% din totalul traficului originat și terminat în rețele publice mobile), este de așteptat ca operatorii alternativi să nu renunțe la serviciile oferite de S.C. Romtelecom S.A. în orizontul de timp al analizei de piață. Astfel, dezvoltarea de rețele naționale de transport și creșterea numărului de interconectări directe nu pot

constitui temeiuri suficiente pentru a considera că S.C. Romtelecom S.A. nu deține controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat și, prin urmare, că nu există bariere la intrarea pe piață.

Totodată, în momentul în care operatorii alternativi și operatorii de rețele publice mobile își dezvoltă propriile rețele de transport, trebuie avut în vedere dacă aceștia intenționează să comercializeze servicii de tranzit către terți. Astfel, în cazul rețelelor publice mobile trebuie analizată probabilitatea ca operatorii unor astfel de rețele să considere fezabil din punct de vedere economic să intre pe piața serviciilor de tranzit național al apelurilor. În general, fezabilitatea furnizării de servicii de tranzit către terți depinde de timpul, costurile și riscurile implicate de necesitatea suplimentării capacității rețelei și a legăturilor de interconectare, precum și de costurile înregistrate cu dezvoltarea sistemelor de management (facturarea și gestionarea) a conturilor clienților de la nivelul pieței de gros. Pe de altă parte, având în vedere că serviciul de tranzit reprezintă doar o mică parte din costul total al unui apel, furnizorii alternativi trebuie să înregistreze creșteri semnificative ale marjelor de profit (deci, a volumelor de trafic de tranzit) pentru a lua în considerare posibilitatea furnizării de astfel de servicii către terți.

ANCOM este de părere că, în general, operatorii alternativi și, în mod particular, operatorii de rețele publice mobile, nu dezvoltă o infrastructură pentru rețele de comunicații electronice cu scopul de a furniza servicii de tranzit ca activitate principală, ci pentru a putea răspunde nevoilor proprii, tranzitul fiind mai degrabă un serviciu complementar serviciilor de origine și terminare a apelurilor. Altfel, în cadrul procesului de colectare a datelor, o parte dintre operatorii alternativi au menționat că există constrângeri de capacitate în rețea, astfel încât nu pot furniza servicii de tranzit către terți. De asemenea, din analiza răspunsurilor a rezultat că rețelele de transport și legăturile de interconectare sunt dimensionate pentru a asigura furnizarea serviciilor pentru care există cerere fermă, pentru perioade rezonabile de timp, menținerea unor capacități excedentare nefiind fezabilă.

De exemplu, unul dintre operatorii alternativi de mari dimensiuni a menționat că există constrângeri cu privire la capacitatea legăturilor de interconectare și din comutatoare, care ar putea fi rezolvate prin realizarea de investiții suplimentare. Unul dintre operatorii de rețele mobile de telefonie a susținut că extinderea capacității rețelei se realizează conform cerințelor de trafic, în limita capacității, iar extinderea capacităților legăturilor de interconectare existente ar dura câteva luni, în condițiile în care ar exista cerere pentru servicii de tranzit național. De asemenea, un alt operator care deține o rețea cu acoperire la nivel național a răspuns că rețeaua de transport și legăturile de interconectare sunt dimensionate pentru serviciile furnizate/care urmează a fi furnizate (în mod cert) pentru perioade rezonabile de timp. Având în vedere chiriile lunare percepute de operatori pentru închirierea legăturilor de interconectare, nu este fezabilă menținerea capacităților excedentare.

În timp ce constrângerile de capacitate pot fi înlăturate prin intermediul unor investiții noi, un factor de influență mai important decât aceste constrângeri îl constituie existența unei cereri incerte pe piața serviciilor de tranzit național al apelurilor. În răspunsurile transmise Autorității, majoritatea operatorilor alternativi (furnizori de servicii de tranzit internațional) au făcut referire la nivelurile relativ scăzute ale cererii ca principal motiv pentru care nu au început să furnizeze servicii de tranzit național al apelurilor (în semestrul II 2008, volumul de trafic tranzitat la nivel național a fost de 50 milioane de minute).

Având în vedere aceste considerente, ANCOM consideră că operatorii alternativi sau operatorii de rețele publice mobile nu ar putea intra pe piața serviciilor de tranzit, într-un interval de timp relevant de 12 luni, în cazul unei creșteri cu 5-10% a tarifelor practicate de operatorul fost monopolist.

La evaluarea barierei la intrarea pe piață, realizată atât în momentul aplicării „testului celor trei criterii”, cât și în momentul analizării situației concurențiale în vederea identificării eventualelor furnizori cu putere semnificativă de piață, ANCOM a luat în considerare interconectările directe existente între operatori, precum și potențialul dezvoltării rețelelor de către alți operatori. În acest context, precizăm că ANCOM este de acord cu respondentul că existența unor operatori alternativi care și-au dezvoltat rețele proprii de transport, încheind un număr important de contracte de interconectare directă, constituie argumente în favoarea faptului că economiile de scară și scop în ceea ce privește rețeaua de transport nu reprezintă bariere la intrarea pe piață serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor. Această

concluzie nu este însă de natură să justifice o eventuală definire a unei singure piețe relevante care să includă serviciile de interconectare directă.

Totuși, rămâne valabilă ipoteza conform căreia, pe o piață cu un volum al vânzărilor mic, oscilant, operatorii alternativi de rețele publice fixe și mobile nu sunt stimulați să intre și să ofere servicii de tranzit către terți, ca parte a ofertelor comerciale proprii. Astfel, intrarea unor furnizori noi care să ofere servicii competitive de tranzit național al apelurilor într-o perioadă de timp rezonabilă nu poate fi considerată realistă în contextul actual al pieței din România.

În același timp, operatorii alternativi de rețele publice fixe de mici dimensiuni (în special, furnizorii de servicii prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului, furnizorii de servicii prin acces necondiționat la bucla locală) și operatorii de rețele publice mobile de mărime mică, continuă să depindă de furnizarea serviciilor de tranzit național. În absența reglementării, este foarte probabil ca acești operatori să fie obligați să accepte tarife excesive pentru serviciile de tranzit și un tratament discriminatoriu. Având în vedere volumele reduse de trafic, pentru acești operatori nu ar fi fezabil din punct de vedere economic să-și dezvolte propriile rețele la o scară suficient de mare, pentru a putea renunța la serviciile de tranzit furnizate în prezent de S.C. Romtelecom S.A. În consecință, un număr substanțial de operatori nu ar fi în măsură să se interconecteze cu toți ceilalți operatori cu abonați proprii prin utilizarea interconectării directe pentru a asigura conectivitate „end-to-end” cu alte rețele.

Este adevărat că piețele cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de apeluri furnizate la puncte fixe pot avea tendința, în timp, de a deveni efectiv competitive, chiar și în absența reglementării *ex ante* a serviciilor de tranzit. Acesta ar fi cazul, de exemplu, dacă concurența la nivel de infrastructuri „end-to-end” (de exemplu, concurența între operatorul fost monopolist și alți operatori alternativi, cu rețele de transport la nivel național) s-ar manifesta în mod eficient. ANCOM consideră totuși că acest punct de vedere nu poate fi adoptat doar pe baze prospective, cu atât mai puțin pentru orizontul de timp al acestei analize de piață. De asemenea, având în vedere aceleași argumente, ANCOM este de părere că menținerea reglementării la nivelul pieței de gros, împreună cu oferirea serviciului de selectare/preselectare a transportatorului la nivelul pieței cu amănuntul, reprezintă remedii necesare în continuare, în circumstanțele speciale ale pieței din România. Majoritatea furnizorilor de servicii prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului sunt dependenți de serviciile de tranzit ale operatorului fost monopolist și este puțin probabil să fie capabili să se interconecteze direct cu toți operatorii, având în vedere volumele mici de trafic pe care le generează. Cu toate acestea, ANCOM va monitoriza cu atenție evoluția pieței și, dacă va fi necesar, va efectua o revizuire a pieței de gros a serviciilor de tranzit național al apelurilor într-un interval de timp mai scurt.

b) În ceea ce privește observația potrivit căreia operatorii de rețele publice mobile și operatorii de rețele publice fixe la nivel național beneficiază de economii de scară comparabile cu cele ale operatorului fost monopolist, ANCOM nu contestă faptul că atât cel mai mare operator alternativ de rețele publice fixe, cât și operatorii de rețele publice mobile, realizează și transportă volume mari de trafic prin rețelele proprii. Astfel, operatorii de rețele publice mobile și operatorii de rețele publice fixe de mari dimensiuni generează volume de trafic suficiente care să le permită înregistrarea unor economii de scară comparabile cu cele ale operatorului fost monopolist, sunt în măsură să-și dezvolte propriile rețele la nivel național, să renunțe la serviciile de tranzit în favoarea interconectării directe și chiar să înceapă furnizarea de servicii de tranzit național.

Pe de altă parte însă, ANCOM consideră că, în lipsa unor volume de trafic suficient de mari, operatorii de dimensiuni mai mici (inclusiv, furnizorii de servicii prin procedura de selectare/preselectare a transportatorului și furnizorii de servicii prin acces necondiționat la bucla locală) nu sunt în măsură să investească în propriile rețele de transport la nivel național și să încheie acorduri de interconectare directă cu cât mai mulți operatori, pentru a putea deveni furnizori competitivi pe piața serviciilor de tranzit național.

Așa cum s-a arătat mai sus, operatorii alternativi nu dezvoltă o rețea de comunicații electronice pentru a furniza, în principal, servicii de tranzit, ci oferă aceste servicii prin intermediul unei infrastructuri realizate din necesitatea de a asigura în primul rând transportul traficului propriu, tranzitul fiind complementar serviciilor de origine și, respectiv, de terminare a apelurilor. În consecință, operatorii de

mici dimensiuni care nu realizează un trafic propriu suficient de mare pentru a încheia contracte de interconectare cu destui operatori, nu vor putea pătrunde pe piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor, din cauza nivelului costurilor semnificativ mai mare decât cel al S.C. Romtelecom S.A.

Prin urmare, față de această categorie de operatori, S.C. Romtelecom S.A. va continua să dețină economii de scară substanțiale, fapt ce constituie o barieră la intrarea pe piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie.

c) Referindu-ne la observația privind nivelul redus al costurilor implicate de schimbarea furnizorului de tranzit, ANCOM consideră că respondentul ignoră nivelul real al costurilor legate de această schimbare. Cu toate că, în principiu, contractele de interconectare pot fi reziliate relativ ușor, considerăm că nivelul costurilor cu schimbarea trebuie definit în sens mai larg, ca incluzând toate costurile cu care un operator alternativ este nevoit să se confrunte atunci când schimbă furnizorul de servicii de tranzit național al apelurilor. ANCOM a constatat că furnizorii alternativi de servicii de tranzit național operează rețele cu acoperire scăzută și, astfel, nu ar fi în măsură să ofere un substitut complet, la nivel național, pentru serviciile de tranzit furnizate de operatorul fost monopolist. În timp ce rețeaua operatorului fost monopolist este interconectată cu toate rețelele publice fixe și mobile din România operate de furnizori care oferă servicii de apeluri, ceilalți competitori de pe această piață nu beneficiază de acest avantaj. De asemenea, ANCOM reiterează faptul că, pentru un operator alternativ, este mult mai eficient să utilizeze serviciile de tranzit național ale operatorului fost monopolist în locul serviciilor unui alt operator alternativ sau ale mai multor operatori alternativi, pentru diferite rute. Acest aspect este evident având în vedere că, o dată ce sunt interconectați cu operatorul fost monopolist, operatorii alternativi nu au nevoie să se interconecteze cu alți furnizori care oferă servicii de tranzit.

d) ANCOM nu este de acord cu observația potrivit căreia operatorii alternativi care oferă servicii prin tehnologia VoIP beneficiază de un avantaj concurențial față de fostul operator monopolist (care oferă servicii de telefonie de tip PSTN). Autoritatea nu exclude posibilitatea ca utilizarea rețelelor IP să determine o reducere a costurilor în comparație cu utilizarea rețelelor tradiționale. Totuși, această situație nu este de natură să exercite constrângeri competitive directe asupra tarifelor serviciilor de tranzit național furnizate de operatorul fost monopolist sau, cu alte cuvinte, nu este în măsură să modifice definiția pieței relevante analizate. Având în vedere că serviciul de tranzit reprezintă doar o mică parte din costul total al unui apel, susținerea respondentului că utilizarea tehnologiei VOIP de către operatorii alternativi ar reduce cu 60% tarifele practicate de aceștia pe piața cu amănuntul, nu prezintă relevanță în contextul analizei pieței de tranzit național comutat al apelurilor.

În concluzie, opinia Autorității este că utilizarea tehnologiei VoIP nu diminuează barierele la intrarea pe piața furnizării serviciilor de tranzit național al apelurilor într-o măsură care ar reduce semnificativ puterea de piață a operatorului fost monopolist.

e) În ceea ce privește argumentul privind similitudinea gradului de integrare pe verticală a operatorilor alternativi cu cel atins de fostul operator monopolist, ANCOM este de acord că există un număr mare de operatori alternativi care și-au dezvoltat propriile rețele pentru a avea o acoperire la nivel național și au ajuns, în mod implicit, la un nivel similar de integrare pe verticală și pe orizontală cu operatorul fost monopolist. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că nicio altă rețea publică fixă nu beneficiază de ubicuitatea, gradul de acoperire și numărul de interconectări directe ale rețelei operatorului fost monopolist. În timp ce nivelul de integrare pe verticală și orizontală a operatorilor alternativi importanți s-a îmbunătățit în ultimul timp în ceea ce privește capacitatea acestora de a concura cu operatorul fost monopolist pe mai multe piețe cu amănuntul, această dezvoltare este puțin probabil să determine constrângeri asupra puterii de piață a operatorului fost monopolist pe piața serviciilor de tranzit național al apelurilor.

5. Cel de-al doilea criteriu care trebuie analizat în vederea identificării unei piețe susceptibile pentru reglementare *ex ante*, și anume „absența caracteristicilor pieței analizate care să indice evoluția acesteia către concurență efectivă”, nu este îndeplinit de piața tranzitului comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie.

Unul dintre respondenți este de părere că ANCOM a comis o eroare la momentul interpretării datelor de piață în ceea ce privește aplicarea celui de-al doilea criteriu al „testului celor 3 criterii”. De asemenea, acesta consideră că evoluția crescătoare a cotei de piață a S.C. Romtelecom S.A. pe piața serviciilor de tranzit național al apelurilor în perioada 2004 - 2008 a fost de fapt rezultatul aplicării de măsuri de reglementare *ex ante* pe această piață. Potrivit respondentului, obligația de a practica tarife foarte mici pentru serviciile de tranzit național a condus la eliminarea oricăror stimulente pentru intrarea pe piață a altor operatori și, în același timp, a determinat ieșirea de pe piață a operatorilor existenți la data implementării reglementării. Prin urmare, cota de piață ridicată a operatorului fost monopolist, la care face referire ANCOM, s-ar datora unui raționament circular. În argumentarea opiniei sale, respondentul susține că tarifele serviciilor de tranzit sunt stabilite la niveluri inferioare celor din trei state membre ale UE (Austria, Marea Britanie și Spania).

Reglementarea tarifelor de tranzit de către ANCOM este realizată cu respectarea principiului orientării în funcție de costuri, iar, din anul 2005, tarifele reglementate reflectă costul furnizării eficiente a serviciilor de tranzit. În condițiile în care costurile furnizării eficiente de servicii sunt determinate astfel încât să reproducă tarifele pe o piață concurențială, nu poate vorba, prin definiție, de un raționament circular. Dimpotrivă, datele sugerează că operatorul fost monopolist are o cotă de piață foarte mare chiar și în condițiile în care tarifele sunt orientate în funcție de costuri. Pe de altă parte, în cazul în care, în absența reglementării *ex ante*, operatorul fost monopolist ar practica tarife mai mari pentru serviciile de tranzit național comutat al apelurilor, ar fi foarte posibil ca, o parte din volumul de trafic care tranzitează rețeaua S.C. Romtelecom S.A. să fie redirecționat către rețelele celor mai importanți competitori pe această piață, dar nu într-o măsură care să reducă semnificativ cota de piață a operatorului fost monopolist.

De asemenea, ANCOM nu consideră că datele comparative prezentate de respondent privind tarifele pentru serviciile de tranzit, practicate în Austria, Spania și Marea Britanie, sunt relevante în sprijinul afirmației că tarifele pentru aceste servicii reglementate în România au fost stabilite sub nivelul competitiv. Nu este clar de ce respondentul a selectat statele respective pentru comparație, dat fiind faptul că atât condițiile competitive, cât și reglementarea acestei piețe, nu par a fi comparabile cu cele existente în România. Astfel, în Marea Britanie și Austria, piața de tranzit național al apelurilor nu mai este reglementată, în timp ce autoritatea de reglementare din Spania a propus recent de-reglementarea acestei piețe (prin urmare, în prezent, tarifele sunt încă reglementate).

Faptul că tarifele pentru anumite servicii furnizate la nivelul pieței de gros ar putea crește ca efect al de-reglementării *ex ante* este un lucru normal în condițiile în care volumul pieței este deja foarte mic, dat fiind faptul că tot mai mulți operatori își auto-furnizează serviciile de tranzit necesare. Un fenomen similar s-a produs în momentul în care unele autorități de reglementare au renunțat la reglementarea accesului IP în bandă largă la nivel național. Majoritatea operatorilor aveau deja dezvoltată o rețea proprie și au migrat către servicii de acces în bandă largă la nivel regional sau de acces necondiționat la bucla locală. Astfel, tarifele (nereglementate) mai mari pentru accesul la servicii de comunicații electronice în bandă largă la nivel național nu mai sunt relevante, deoarece numărul mic de furnizori care încă mai achiziționează aceste servicii la nivel național nu mai prezintă importanță pentru asigurarea unei piețe concurențiale. Cu alte cuvinte, piața cu amănuntul a accesului la serviciile de comunicații electronice în bandă largă în țările respective se prezumă a fi competitivă în condițiile reglementării accesului necondiționat la bucla locală, precum și a accesului la comunicații electronice în bandă largă la nivel regional. În aceste condiții, reglementarea accesului la comunicații electronice în bandă largă la nivel național nu se mai consideră necesară. Același raționament este foarte probabil să se aplice și în cazul unei eventuale de-reglementări a serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor.

6. Operatorul fost monopolist nu mai deține putere semnificativă pe piața de gros a serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor în rețelele publice de telefonie.

În sprijinul acestei observații, unul dintre respondenți reiterează două dintre argumentele de mai sus, respectiv reglementarea nivelului maxim al tarifelor de tranzit ca principală cauză a creșterii cotei de

piață a operatorului fost monopolist, și, subsecvent, existența infrastructurilor alternative și a unui număr mare de interconectări directe ce implică, în opinia sa, existența unor bariere scăzute la intrarea pe piață. De asemenea, referindu-se la criteriul privind puterea de contracarare a cumpărătorilor, respondentul susține că pe piața serviciilor de tranzit național comutat al apelurilor, cumpărătorii dețin o putere de negociere importantă.

Având în vedere că la primele două observații au fost furnizate răspunsuri în secțiunea precedentă, precum și faptul că o cotă de piață mai mare de 50% este prin ea însăși un indiciu al manifestării unei poziții dominante pe piață, în cele ce urmează ne vom referi la observația privind puterea de contracarare a cumpărătorilor de pe piața tranzitului național comutat al apelurilor.

Puterea de contracarare a cumpărătorilor se referă la puterea relativă pe care o poate avea un cumpărător în relațiile de negociere cu potențialul vânzător al serviciilor în cauză. În general, puterea de negociere a unui cumpărător poate fi dată de mărime, importanța comercială pe care o are pentru vânzător sau de abilitatea sa de a migra către surse alternative de aprovizionare. ANCOM nu împărtășește opinia conform căreia puterea de contracarare a cumpărătorilor de servicii de tranzit național este suficient de importantă pentru a contrabalansa, într-o măsură semnificativă (din punctul de vedere al ofertei), puterea de piață a operatorului fost monopolist. După cum s-a arătat mai sus, ANCOM recunoaște că interconectarea directă este o alternativă viabilă la serviciul de tranzit național al apelurilor, dar, în același timp, menționează că de astfel de contracte nu beneficiază toți operatorii, în particular nu beneficiază operatorii de mici dimensiuni. În opinia ANCOM, operatorii de mărime mare (cei care sunt capabili să genereze volume de trafic la o scară suficient de mare) se află în poziția de dezvoltare propriile rețele și de a realiza interconectări directe, în mare măsură independent de nivelul tarifelor practicate pentru serviciile de tranzit național. În schimb, operatorii de mici dimensiuni (care generează volume de trafic mici) nu dispun de această opțiune, astfel încât sunt dependenți de serviciile de tranzit național furnizate de operatorul fost monopolist, având în vedere că serviciile oferite pe piață de furnizorii alternativi nu pot fi considerate comparabile. De asemenea, operatorii de mici dimensiuni nu își vor îmbunătăți puterea de negociere pe această piață nici ca efect al simplei prezențe a marilor operatori care își auto-furnizează servicii de tranzit.

Referitor la observația conform căreia un operator interconectat în mod direct cu rețelele publice mobile ar putea prelua imediat 90% din traficul de tranzit național către aceste rețele, ANCOM consideră că această observație nu poate constitui un argument care să demonstreze puterea de contracarare a cumpărătorilor pe această piață ca urmare a faptului că există alternative la serviciile S.C. Romtelecom S.A. Din datele deținute de ANCOM, rezultă că deși există operatori alternativi interconectați cu rețelele operatorilor de rețele publice mobile, cota de piață a acestora continuă să scadă în favoarea operatorului fost monopolist. Prin urmare, nu se poate prezuma că existența unor operatori alternativi actuali sau potențiali care să ofere servicii de tranzit național către rețelele mobile determină per se creșterea puterii de negociere a cumpărătorilor.

Așa cum s-a arătat și în cazul observațiilor referitoare la aplicarea testului celor trei criterii, ANCOM admite ipoteza conform căreia piețele cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de apeluri pot avea, în timp, tendința de a deveni competitive, chiar și în absența reglementării *ex ante* a serviciilor de tranzit național. Considerentele ANCOM în această privință sunt valabile și în ceea ce privește analiza situației concurențiale pe piață în vederea identificării eventualilor furnizori cu putere semnificativă. Concurența la nivel de infrastructuri „end-to-end” (de exemplu, concurența între operatorul fost monopolist și alți operatori alternativi care operează rețele de transport la nivel național) ar putea determina în viitor manifestarea unei concurențe efective la nivelul tuturor piețelor de servicii de comunicații electronice. Totuși, pe baza datelor analizate, Autoritatea este de părere că această tendință nu este sigură că se va materializa în orizontul de timp al analizei de piață, chiar și în condițiile aplicării unei analize prospective. În orice caz, așa cum s-a precizat mai sus, evoluția pieței va fi monitorizată îndeaproape și, în cazul în care condițiile se vor modifica fundamental, Autoritatea va revizui această analiză înainte de perioada stabilită.

III. Observații privind obligațiile specifice impuse în sarcina furnizorului cu putere semnificativă pe piețele relevante identificate.

7. Impunerea obligației de evidență contabilă separată nu se mai justifică pe niciuna dintre piețe.

Un respondent susține necesitatea retragerii obligației privind evidența contabilă separată de pe toate piețele pe care S.C. Romtelecom S.A. a fost desemnată ca având putere semnificativă, motivând că în condițiile concurențiale de pe piețele cu amănuntul și ale menținerii unei reglementări extinse pe piețele de gros⁶, *„evidența contabilă separată nu mai furnizează ANCOM sau competitorilor informații indispensabile pentru asigurarea transparenței, evaluarea nediscriminării sau monitorizarea mecanismelor de control al tarifelor deja implementate sau în curs de implementare.”* În opinia respondentului, menținerea obligației privind evidența contabilă separată pe piețele de gros este disproporționată în raport cu problemele concurențiale identificate și devine o povară nedreaptă pentru S.C. Romtelecom S.A.

ANCOM recunoaște că obligația de evidență contabilă separată nu constituie un remediu individual, impus sau justificat în izolare de celelalte remedii, rolul său materializându-se în sprijinirea implementării celorlalte remedii, astfel, *„obligația de separație contabilă are drept scop furnizarea informațiilor la un nivel superior de detaliu celui rezultat din situațiile financiare statutare ale operatorului notificat, în vederea prezentării cât mai fidel posibil a comportamentului unităților de afaceri ale operatorului notificat ca și cum acestea ar funcționa în calitate de societăți distincte și, în cazul societăților integrate pe verticală, de a împiedica discriminarea în favoarea propriilor activități și subvențiile încrucișate abuzive”*, obiective recunoscute de ANCOM în expunerea de motive.

De asemenea, este adevărat că, în cuprinsul analizelor de piață cu amănuntul, ANCOM a opinat că practici de tip „margin squeeze” *„este puțin probabil să apară în ceea ce privește serviciile de acces la puncte fixe furnizate pe piața cu amănuntul”*, în principal pentru că *„în fapt, S.C. Romtelecom S.A. are o influență minoră asupra marjelor pe care le obține. Astfel, pe de o parte, ANCOM poate stabili tariful de acces la bucla locală la un nivel fundamentat în funcție de costurile eficiente, iar pe de altă parte, tarifele serviciilor de acces la puncte fixe practicate de S.C. Romtelecom S.A. reflectă, în mare parte, tarifele practicate de concurenții săi”*. De asemenea, analiza de piață realizată de ANCOM concluzionează cu privire la posibilitatea de a practica prețuri de ruinare la nivel cu amănuntul că *„dacă S.C. Romtelecom S.A. ar practica tarife de ruinare în prezent, înregistrând pierderi, aceasta nu ar fi capabilă să le recupereze în viitor prin obținerea de profituri excesive”*. În aceste condiții, menținerea obligației de evidență contabilă separată pentru piețele cu amănuntul ar fi fost într-adevăr disproporționată și nu ar fi reflectat natura problemelor concurențiale identificate.

În ceea ce privește piețele de gros, analiza rolului obligației de evidență contabilă separată trebuie realizată în funcție de natura problemelor identificate în prezenta analiză, mai degrabă decât prin raportare la alte piețe și alte analize.

Ca o considerație preliminară, teoria și practica de reglementare *ex ante* statuează că situația concurențială la nivel cu amănuntul depinde în mod fundamental de analiza și situația concurențială a piețelor de gros relevante, definite în funcție de piețele cu amănuntul pe care le susțin. Prin urmare, problematica prevenirii unor potențiale comportamente abuzive capătă o importanță sporită odată cu dereglementarea tarifelor cu amănuntul, recomandând cu atât mai mult menținerea unui set extins de remedii la nivel de gros. În opinia ANCOM, tocmai un set extins de obligații impuse la nivel de gros, a căror implementare este monitorizată prin instrumente adecvate, este de natură să asigure funcționarea corespunzătoare a piețelor cu amănuntul, asigurând competitorilor acces la acei factori de producție necesari replicării în condiții echivalente a ofertelor S.C. Romtelecom S.A. la nivelul pieței cu amănuntul.

⁶ Reglementarea tarifelor de gros pe baza modelelor de calculație a costurilor dezvoltate de ANCOM independent de situațiile financiare separate, asociată cu menținerea unor obligații extinse de transparență și nediscriminare materializate prin ORI, ORA, CIRA, etc.

⁷ Art. 1 din Recomandarea Comisiei Europene 2005/698/CE din 19.09.2005 privind separația contabilă și sistemele de contabilitate a costurilor în conformitate cu cadrul de reglementare pentru comunicații electronice

Evidența contabilă separată și nediscriminarea

Obligația de nediscriminare aplicabilă pe piețele de gros analizate include în mod explicit nediscriminarea între furnizarea internă a serviciului și respectiv furnizarea către terți: *„ANCOM consideră necesară impunerea obligației de nediscriminare în sarcina S.C. Romtelecom S.A. cu scopul de a demonstra că sumele încasate din furnizarea serviciului de origine către terți nu diferă de costurile transferate propriei activități cu amănuntul. În mod particular, tarifele pentru serviciile reglementate furnizate de S.C. Romtelecom S.A. la nivelul pieței de gros nu trebuie să prezinte variații în raport cu transferurile interne ale S.C. Romtelecom S.A. pentru a furniza servicii cu amănuntul, cu excepția cazurilor în care aceste variații sunt justificate de diferențe de cost.”*

În cadrul observațiilor primite, se afirmă că, în aceste condiții, evidența contabilă separată nu mai poate susține obligația de nediscriminare, de vreme ce decontările interne între unitățile de afaceri de gros și unitatea de afaceri „vânzare cu amănuntul” sunt realizate la nivelul tarifelor reglementate de ANCOM, concluzionând că *„singura posibilitate de discriminare se referă la practicarea unor tarife pentru propria unitate de vânzare cu amănuntul sub nivelul costurilor eficiente”* determinate de ANCOM.

ANCOM nu împărtășește această concluzie cel puțin datorită următoarelor considerente:

a) Respectarea obligației interne de nediscriminare, prin reflectarea prețurilor interne de transfer la nivelurile reglementate, reprezintă în primul rând o bază de pornire transparentă pentru investigarea efectelor pe care le are nediscriminarea asupra afacerilor operatorului, utilă atât pentru ANCOM, cât și pentru concurenții operatorului monopolist. De altfel, solicitarea de realizare a transferurilor interne la prețurile reglementate nu este una formală, destinată exclusiv obținerii unei prezentări corecte a situațiilor financiare, ci are un scop practic, pentru a se putea asigura că S.C. Romtelecom S.A. aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente, iar elementele de eficiență sunt înregistrate și repartizate propriilor unități precum și celorlalți operatori într-o manieră similară;

b) Vizibilitatea cu privire la efectele transferurilor interne nu încetează odată cu renunțarea la subunitățile de afaceri ale vânzării cu amănuntul, întrucât efectele cumulate sunt vizibile asupra soldului ansamblului activităților respective. De asemenea, renunțarea la prezentarea distinctă a situațiilor financiare separate subiacente subunităților de afaceri ale vânzării cu amănuntul nu atrage în mod automat renunțarea la întocmirea situațiilor suplimentare, de exemplu cele privind costurile medii ale serviciilor;

c) Vizibilitatea cu privire la prețurile de transfer este necesară pentru a se asigura nu numai împotriva riscurilor identificate de respondent, respectiv cele de discriminare negativă a propriilor activități pe piața cu amănuntul în dauna terților (prin practicarea unor tarife pentru propria unitate de vânzare cu amănuntul situate sub nivelul tarifelor reglementate la nivelul costurilor eficiente), ci și invers, contra riscurilor cu privire la discriminarea pozitivă, în profitul terților (în eventualitatea în care tarifele reglementate nu permit recuperarea costurilor eficiente).

Prin urmare, ANCOM apreciază că reflectarea obligației de nediscriminare în evidența contabilă separată prin utilizarea prețurilor interne de transfer la nivelurile reglementate furnizează informații utile ANCOM și competitorilor operatorului cu putere semnificativă privind angajamentul acestuia de a nu abuza de poziția de piață.

Evidența contabilă separată și transparența

Sub acest aspect trebuie avut în vedere că pentru monitorizarea îndeplinirii obligației de transparență sunt utilizate mai multe mecanisme, iar oferta de referință și obligativitatea transmiterii contractelor de interconectare încheiate nu reprezintă setul complet de instrumente. Monitorizarea obligației de transparență, în asociere cu obligația de nediscriminare, nu pot fi realizate în mod efectiv utilizând exclusiv mecanismele ofertelor de referință și analiza contractelor de interconectare, în practică acest lucru este realizat prin intermediul situațiilor financiare separate. De altfel, mecanismele menționate

se concentrează în principal asupra informațiilor de natură tehnică și a celor referitoare la tarifele practicate, în timp ce evidența contabilă separată reprezintă un instrument omogen prin care se reflectă veniturile, costurile și capitalul angajat.

Prin urmare, ANCOM apreciază că situațiile financiare separate continuă să reprezinte instrumente utile pentru monitorizarea implementării efective a obligației de transparență, în asociere cu obligația de nediscriminare.

Evidența contabilă separată și fundamentarea în funcție de costuri a tarifelor

În condițiile în care S.C. Romtelecom S.A. deține putere semnificativă pe o piață cu amănuntul (chiar dacă nu va mai avea obligații privind controlul tarifelor) și pe mai multe piețe de gros, asigurarea vizibilității în alocarea costurilor, veniturilor și capitalurilor între serviciile reglementate și, respectiv, între acestea și serviciile furnizate în condiții de concurență devine esențială pentru prevenirea unor potențiale abuzuri. Așa cum am precizat în Expunerea de motive, obligația de evidență contabilă separată „furnizează ANCOM informații relevante care îi vor permite să se asigure că **tarifele nu sunt excesive în raport cu costurile** și, nu în ultimul rând, reprezintă o asigurare suplimentară privind baza de cost”.

În observațiile transmise Autorității, se susține că, în condițiile în care tarifele serviciilor reglementate sunt fundamentate în funcție de costuri pe baza unui model de calculație a costurilor de tip incremental pe termen lung (LRIC), dezvoltat de ANCOM, iar mecanismul de verificare a respectării acestor tarife este independent de existența obligației de evidență contabilă separată, argumentul ANCOM privind utilizarea evidenței contabile separate pentru raportarea tarifului reglementat la costuri și, respectiv, confirmarea bazei de cost nu poate fi valabil, datorită principiilor contabile și de modelare fundamental diferite între modelul LRIC și evidența contabilă separată.

ANCOM nu poate fi de acord cu această concluzie deoarece:

a) Potrivit cadrului de reglementare pentru comunicații electronice, evidența contabilă separată nu poate constitui bază pentru reglementarea tarifelor, chiar și în cazul fundamentării acestora în funcție de costuri. Evidența contabilă separată are rolul de a sprijini implementarea remediilor privind reglementarea tarifelor. Implicațiile acestei diferențe fundamentale între cele două mecanisme (evidența contabilă separată și modelele de calculație a costurilor) trebuie corect înțelese pentru aprecierea justă a rolului fiecăruia și a relațiilor de complementaritate dintre acestea. De exemplu, dacă încorporarea ineficiențelor în tarifele reglementate este incompatibilă cu un mediu concurențial sănătos, eliminarea efectului acestora din situațiile financiare separate este problematică, însă această situație nu prejudiciază reglementarea tarifelor și nici utilitatea evidenței contabile separate, tocmai în virtutea rolului diferit al celor două mecanisme;

b) Existența unui model de calculație a costurilor este o condiție sine-qua-non pentru reglementarea tarifelor prin fundamentare în funcție de costuri. Suplimentar, măsura în care modelul de calculație a costurilor este suficient pentru asigurarea fundamentării în funcție de costuri depinde de semnalele economice pe care le promovează reglementarea, în raport cu problemele concurențiale specifice.

Așa cum se prezintă pe larg mai jos, pentru ca reglementarea tarifelor să poată asigura un mediu concurențial durabil și sănătos, semnalele economice pe care trebuie să le furnizeze vor fi neutre privind decizia de a investi în infrastructuri respectiv de a achiziționa servicii (arbitrarea deciziei de a construi/cumpăra). În acest scop, este necesară verificarea standardului de eficiență în raport cu costurile operatorului dominant, iar această verificare este cu atât mai utilă cu cât același operator dominant integrează mai multe servicii reglementate. Teoria de reglementare consacră conceptul de „asimetrie a informațiilor” între Autoritate și operatorul dominant, care poate fi exploatată de acesta din urmă pentru manipularea calculației de cost, cu consecințe directe asupra manierei de dezvoltare a concurenței;

c) Diferențele conceptuale și practice dintre modelele de calculație dezvoltate pentru fundamentarea în funcție de costuri a tarifelor reglementate și evidența contabilă separată utilizată

pentru verificarea rezultatelor modelului (standard de eficiență, formulă de anualizare, utilizarea prognozelor de trafic în cazul modelelor pe termen lung etc.), corespund rolului diferit al celor două mecanisme, însă nu prejudiciază în niciun fel relațiile dintre cele două mecanisme, cu atât mai mult cu cât pot exista o multitudine de aspecte comune și sinergii între acestea, dintre care enumerăm:

- utilizarea aceluiași standard de cost, respectiv contabilitatea bazată pe costuri curente;
- utilizarea aceluiași principii (cauzalitatea costurilor, obiectivitatea, transparența) și metode similare de alocare și repartizare a costurilor (metoda ABC);
- aceleași servicii constituie bază pentru alocare, atât în evidența contabilă separată, cât și pentru modelele de calculație a costurilor;
- până în prezent, modelele de calculație folosite de ANCOM pentru reglementarea tarifelor S.C. Romtelecom S.A. au utilizat metodologia LRIC, în care incrementul a fost definit ca un set larg de servicii, la nivelul unității de afaceri *rețea de transport* din situațiile financiare separate ale S.C. Romtelecom S.A.;
- d) În ORI există o multitudine de tarife care, chiar dacă nu sunt reglementate de ANCOM pe baza unui model de calculație a costurilor dezvoltat de ANCOM, sunt supuse fundamentării în funcție de costuri și sunt necesare furnizării serviciilor reglementate, astfel încât:
 - trebuie să facă obiectul unor transferuri interne între unitățile de afaceri ale operatorului dominant; și
 - trebuie luate în calcul pentru monitorizarea nediscriminării.

Pentru explicitarea argumentelor prezentate la lit. a) și b) de mai sus, ne raportăm la afirmația respondentului conform căreia rolul situațiilor financiare separate este de „*a monitoriza aplicarea mecanismelor de control a tarifelor*”, însă restrânge relevanța acestei verificări numai „*în cazul în care tarifele nu sunt impuse individual pentru fiecare tip de serviciu în parte*”. ANCOM nu poate fi de acord cu o astfel de limitare a rolului situațiilor financiare separate.

Cu alte cuvinte, reglementarea de către ANCOM, pe baza unor modele de calculație la nivelul costurilor unui operator eficient, a tarifelor individuale ale mai multor servicii integrate pe orizontală de același operator, în absența obligației de evidență contabilă separată, nu este suficientă pentru verificarea mecanismelor de control individuale și nici nu împiedică S.C. Romtelecom S.A. să exploateze în interes propriu relațiile între serviciile cu amănuntul și cele corespunzătoare la nivel de gros sau între diferitele servicii reglementate la nivel de gros, manipulând astfel dezvoltarea piețelor de gros esențiale pentru stimularea concurenței la nivel cu amănuntul.

Apreciem că rolul impunerii obligației de evidență contabilă separată ca sprijin pentru obligația de control al tarifelor, inclusiv de fundamentare în funcție de costuri, nu poate fi interpretat în mod generic, fără a ține cont de problemele concurențiale identificate. Este adevărat că pentru a furniza semnalele economice corecte, modelele de calculație a costurilor dezvoltate de ANCOM implică anumite standarde de eficiență în furnizarea serviciilor, care se pot regăsi într-o măsură mai mare sau mai mică în costurile efectiv înregistrate și, în subsidiar, în eventualele evidențe contabile separate întocmite.

Totodată, este esențială și înțelegerea faptului că semnalele economice corecte pe care trebuie să le furnizeze tarifele diferă de la un serviciu reglementat la altul în funcție de natura problemelor identificate în analizele de piață. Astfel, dacă în cazul particular al serviciilor de terminare a apelurilor sistemul actual de interconectare face imposibilă orice alternativă la „cumpărarea” serviciilor iar costurile sunt recuperate indiferent de nivelul tarifelor, restrângerea bazei de costuri relevante este o soluție potrivită pentru neutralizarea semnalelor economice privind furnizarea internă a serviciilor în condiții mai avantajoase comparativ cu furnizarea către terți. Pe de altă parte, în cazul altor servicii reglementate, de exemplu originarea apelurilor la puncte fixe, semnalele economice corecte sunt date de echilibrarea deciziei de a construi sau investi în rețele alternative ori de a cumpăra servicii furnizate prin intermediul infrastructurii existente, astfel încât restrângerea de o manieră similară a bazei de costuri relevante ar favoriza în mod artificial decizia de a cumpăra în detrimentul deciziei de a investi. În aceste condiții, utilizarea unei baze de costuri comparativ mai largi (față de serviciile de terminare) trebuie acompaniată de asigurarea echivalenței de tratament între furnizarea internă și externă a serviciilor, devreme ce în acest caz reglementarea tarifelor prin modele de calculație a costurilor nu este suficientă pentru a asigura

furnizarea unor semnale economice neutre, în absența oricărei verificări cu realitatea exprimată prin situațiile financiare ale operatorului.

În consecință, apreciem că trebuie avut în vedere că verificarea standardelor de eficiență reflectate în modelele de calculație a costurilor este cu atât mai importantă cu cât baza de costuri relevante este mai cuprinzătoare și calculațiile de cost au drept obiect determinarea contribuțiilor individuale a mai multor servicii necompetitive la recuperarea unei părți din costurile (în principal indivize) ale operatorului. Din această perspectivă, recunoașterea de către S.C. Romtelecom S.A. a rolului obligației de a implementa un sistem de contabilitate a costurilor este salutară, însă apreciem că nu poate reprezenta un substitut la evidența contabilă separată, dat fiind rolul de verificare pe care aceasta îl îndeplinește.

Ținând seama de considerentele expuse mai sus, precum și de expunerea de motive, apreciem că menținerea obligației de evidență contabilă separată este **justificată în mod obiectiv**, fiind necesară ANCOM pentru monitorizarea efectivă și asigurarea respectării obligațiilor de transparență, nediscriminare și verificare a faptului că tarifele nu sunt excesive în raport cu costurile. Totodată, obligația de evidență contabilă separată este **nediscriminatorie**, deoarece S.C. Romtelecom S.A. este singurul operator aflat în această situație, este **proporțională** cu problemele concurențiale identificate, fiind necesară ANCOM ca mecanism pentru monitorizarea eventualelor comportamente abuzive sau discriminatorii și **transparentă** întrucât mecanismele necesare pentru întocmirea situațiilor financiare separate și metodologiei aferente sunt cunoscute atât de către S.C. Romtelecom S.A. cât și de către ceilalți operatori.

8. Implementarea obligației de evidență contabilă separată este disproporționat de oneroasă pentru S.C. Romtelecom S.A.

În observațiile transmise se susține că pentru a se conforma obligației de evidență contabilă separată, S.C. Romtelecom S.A. suportă costuri similare profitului înregistrat în anul 2008 potrivit situațiilor financiare întocmite în conformitate cu legislația românească, acreditând astfel ideea că implementarea acestei obligații este disproporționat de oneroasă.

Fără a se pronunța cu privire la costul avansat de respondent, ANCOM apreciază că raportarea costurilor cu sistemul de evidență contabilă separată trebuie realizată la cifra de afaceri din furnizarea serviciilor reglementate, iar nu la profitul societății, de vreme ce costurile de conformare cu reglementările sunt incluse și recuperate din tarifele reglementate ale serviciilor.

Astfel, conform situațiilor financiare separate ale S.C. Romtelecom S.A. aferente anului 2008⁸, societatea a înregistrat o cifră de afaceri de 781 milioane euro din furnizarea serviciilor la nivel de gros (către terți și către propriile unități de afaceri), marea majoritate fiind reprezentată de servicii reglementate, și, respectiv, 653 milioane euro din furnizarea serviciilor la nivel cu amănuntul. Astfel, costurile cu realizarea sistemului de evidență contabilă separată reprezintă aproximativ 0,1% din cifra de afaceri realizată de S.C. Romtelecom S.A din furnizarea serviciilor la nivel de gros.

Prin urmare, apreciem că implementarea sistemului de evidență contabilă separată nu este prea oneroasă pentru S.C. Romtelecom S.A.

9. Retragera obligației de a întocmi, de a audita și de a publica situații financiare separate

Luând în considerare că modificarea remediilor impuse anterior necesită o nouă analiză de piață, care ar extinde semnificativ perioada de implementare, un respondent consideră că „*cea mai rapidă soluție ce ar realiza un compromis rezonabil între costurile și beneficiile reglementării ar fi retragerea obligației de a întocmi, de a audita și de a publica situații financiare separate*”. Această situație de

⁸

http://www.romtelecom.ro/fileadmin/template/main/images/docs/carrier_services/cadru_reglementare/Situatii%20financiare%20separate%2008.pdf

compromis ar presupune, în opinia respondentului, ca „*obligația privind evidența contabilă separată pe piețele de gros unde ROMTELECOM a fost desemnat ca operator cu putere semnificativă pe piață să fie menținută până la următoarea revizuire a analizei de piață*”.

ANCOM înțelege că soluția de compromis propusă de respondent urmărește reconcilierea secvenței de realizare a analizelor de piață și respectiv de impunere a remediilor cu necesitatea asigurării unui cadru unitar coerent și predictibil privind realizarea evidenței contabile separate și întocmirea situațiilor financiare separate.

Având în vedere menținerea obligației privind evidența contabilă separată, precum și faptul că implementarea acestei obligații nu poate fi realizată fără **întocmirea** situațiilor financiare separate, apreciem că nu este posibilă retragerea obligației de a întocmi situații financiare separate. De asemenea, ținând seama de maniera extinsă de formulare a obligației de nediscriminare, ANCOM apreciază că nu este suficientă verificarea acesteia prin intermediul obligației de a furniza, la cerere, înregistrări contabile.

Referitor la obligația de a **publica** situațiile financiare separate rezultate din implementarea obligației de evidență contabilă separată, conform căruia „*În scopul promovării unei piețe deschise și concurențiale autoritatea de reglementare poate publica informațiile contabile obținute, în condițiile legii*”, apreciem că beneficiile publicării anuale a situațiilor financiare separate exced de departe costurile subiacente acestui demers. De asemenea, nu există motive care să recomande nepublicarea situațiilor financiare reglementate.

Referitor la obligația de a **audita** situațiile financiare separate, în fundamentarea punctului de vedere al ANCOM trebuie ținut cont de și art. 2 din Recomandarea Comisiei Europene 2005/698/CE, conform căruia „*se recomandă autorităților de reglementare să se asigure de caracterul adecvat și eficacitatea sistemelor de contabilitate a costurilor și a evidenței contabile separate*”, fără a desconsidera însă raportul cost/beneficiu al obligației de auditare. Pe de o parte, implementarea acestei obligații implică într-adevăr un cost care nu este de neglijat și care poate fi măsurat în mod obiectiv, reprezentat de tariful auditorului. Pe de altă parte, beneficiile subiacente auditării situațiilor financiare separate sunt relativ mai dificil de estimat, decurgând în principal din scopurile întocmirii acestora și rolul unor situații financiare separate corecte și riguroase:

- asigurarea celorlalți operatori că ANCOM dispune de informații relevante pentru verificarea plafoanelor tarifare din perspectiva obligațiilor de fundamentare în funcție de costuri a tarifelor;
- asigurarea celorlalți operatori că tarifele pe care le plătesc sunt într-adevăr fundamentate în funcție de costuri, facilitându-le astfel dezvoltarea planurilor de afaceri și îmbunătățindu-le poziția competitivă;
- eventualele litigii și investigații suplimentare pot fi soluționate cu mai multă celeritate, mai eficient și pe baza unor informații superioare sub aspect calitativ;
- protejarea concurenței în sectorul comunicațiilor electronice în beneficiul consumatorilor și al ansamblului economiei românești.

Prin urmare, ANCOM apreciază că beneficiile auditării situațiilor financiare separate exced costurile, astfel încât consideră necesară menținerea obligației de auditare a situațiilor financiare separate.

10. Reducerea la 6 luni a termenului obligatoriu de notificare în cazul reconfigurării rețelei, în situația în care aceasta presupune relocarea echipamentelor Beneficiarilor, deoarece notificarea cu 12 luni în avans restrânge în mod semnificativ gradul de adaptare pe o piață dinamică și tot mai concurențială. De asemenea, se propune excluderea din textul proiectului de decizie a obligației de a plăti o compensație operatorului interconectat, în cazul în care prin acordul părților termenul de relocare a echipamentului acestuia este redus, cu argumentarea că există situații în care Beneficiarul nu este prejudiciat de această reducere a termenului de notificare.

ANCOM nu împărtășește opinia respondentului referitoare la reducerea termenului de notificare în cazul reconfigurării rețelei S.C. Romtelecom S.A., deoarece reinstalarea echipamentului Beneficiarului într-un alt spațiu poate presupune ca acesta să efectueze modificări în propria rețea, ceea ce necesită timp pentru previzionarea și realizarea activităților necesare efectuării acestor modificări. De asemenea, în măsura în care reconfigurarea rețelei S.C. Romtelecom S.A. afectează serviciile furnizate de Beneficiar, este necesar ca acesta să fie informat din timp, astfel încât să poată lua decizia care îi servește cel mai bine propriile interese. Pe de altă parte, ANCOM a prevăzut și posibilitatea reducerii acestui termen, cu acordul Beneficiarului.

În ceea ce privește obligația plății unei compensații în situația în care prin acordul părților termenul de relocare a echipamentului Beneficiarului este redus, ANCOM consideră că sintagma „compensație echitabilă” utilizată în textul proiectului de decizie, include și situația în care Beneficiarul nu este prejudiciat prin reducerea termenului de notificare, caz în care valoarea compensației poate fi egală cu zero. Pe de altă parte, dacă ANCOM ar exclude această prevedere, există riscul ca S.C. Romtelecom S.A. să nu plătească această compensație nici în situația în care reducerea termenului de notificare aduce prejudicii operatorului interconectat.

11. Impunerea în sarcina S.C. Romtelecom S.A. a obligației de a oferi în vederea revânzării serviciul de acces la rețeaua sa (Wholesale Line Rental - WLR), motivat de faptul că această măsură ar contribui la dezvoltarea serviciilor pe piața cu amănuntul și la eliminarea barierelor la schimbarea furnizorului de servicii de apeluri.

ANCOM consideră că interesul crescut al consumatorilor pentru pachetele de servicii de tip *double play* sau *triple play* nu justifică dezvoltarea serviciilor de acces la rețeaua publică fixă la nivel de gros (*WLR – Wholesale Line Rental*). În plus, având în vedere că nici operatorii care oferă în prezent servicii prin intermediul procedurilor de selectare, respectiv preselectare a transportatorului, nici alți operatori care ar avea intenția să ofere astfel de servicii nu au solicitat în mod ferm servicii de tip *WLR*, ANCOM consideră că implementarea acestei obligații nu ar contribui la dezvoltarea serviciilor pe piața cu amănuntul, cu atât mai mult cu cât piața serviciilor de telefonie din România s-a dezvoltat în principal prin intermediul ofertelor care se bazează pe exploatarea propriei rețele de acces. În opinia ANCOM, o astfel de măsură ar aduce prea puține beneficii mediului concurențial, care ar fi, la rândul lor, depășite de costurile aferente impunerii, implementării și verificării implementării măsurii. De asemenea, fiind o măsură care, în teorie, stimulează concurența bazată pe servicii, ar putea avea ca efect descurajarea concurenței bazate pe infrastructuri, cât și dezvoltarea de servicii cu adevărat inovative.

În concluzie, ANCOM consideră că impunerea acestei măsuri nu ar fi proporțională și justificată de natura problemelor concurențiale identificate pe piețele analizate.

12. Includerea în prezenta decizie a obligației exprese a S.C. Romtelecom S.A. de a oferi serviciul de interconectare în vederea tranzitului comutat cu decontarea în cascadă.

În conformitate cu prevederile art. 3 alin. (1) lit. a) din Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002 privind principiile și precondițiile ofertei de referință pentru interconectarea cu rețeaua publică de telefonie fixă, cu modificările și completările ulterioare, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a „oferi Beneficiarilor cel puțin următorul set de servicii de interconectare la nivel național, regional și local, în condițiile prevăzute în prezenta decizie:

a) *serviciul de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor*”.

De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 4 alin. (1) lit. a) și b) din decizie, „Prin serviciul de interconectare în vederea terminării la puncte fixe a apelurilor, Operatorul va asigura preluarea apelurilor din rețeaua Beneficiarului și terminarea acestora:

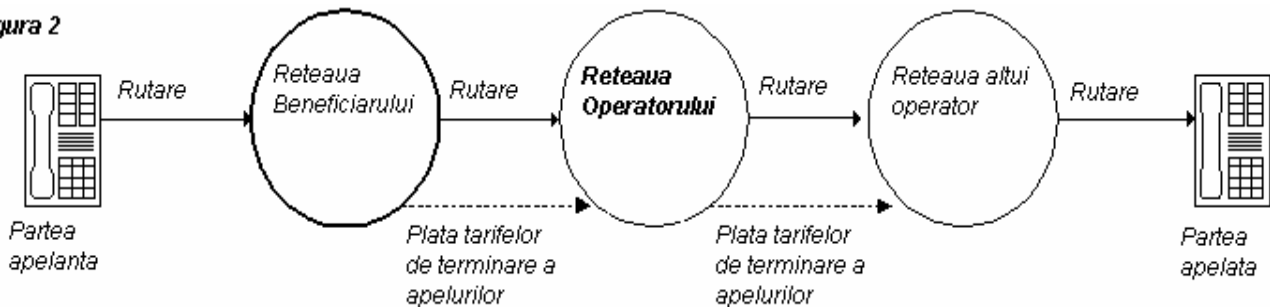
a) *la orice număr național alocat Operatorului, deservit de comutatorul la care se realizează interconectarea sau de un comutator aflat în subordinea acestuia, potrivit arhitecturii rețelei, precum și, în cazul interconectării la nivel național la un comutator de tranzit, la orice număr național altul decât cele*

deservite de comutatoarele locale aflate în subordinea comutatorului de tranzit respectiv, dacă terminarea este posibilă din punct de vedere tehnic la numărul respectiv (Anexa 2, Figura 1);

b) la orice număr național alocat unui terț, dacă Operatorul are un acord de terminare a apelurilor cu terțul și terminarea este posibilă din punct de vedere tehnic la numărul respectiv (Anexa 2, Figura 2)."

Figura 2 din Anexa 2 reprezintă grafic serviciul de interconectare în vederea terminării apelurilor la puncte fixe în rețeaua altui operator:

Figura 2

Acest serviciu de interconectare în vederea terminării apelurilor în rețeaua unui terț operator prevăzut de dispozițiile art. 4 alin. (1) lit. b) din Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, presupune tranzitarea, prin rețeaua S.C. Romtelecom S.A., a apelurilor originare în rețelele altor operatori cu care S.C. Romtelecom S.A. este interconectat, către rețeaua terțului beneficiar, și terminarea propriu-zisă în rețeaua terțului beneficiar a acestor apeluri.

Așa cum reiese și din Figura 2 a Anexei nr. 2 la Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, metoda de decontare aferentă acestui serviciu este metoda decontării în cascadă, potrivit căreia operatorul în rețeaua căruia este originat apelul va achita S.C. Romtelecom S.A. atât tariful de tranzit în rețeaua S.C. Romtelecom S.A., cât și tariful de terminare în rețeaua terțului beneficiar, iar S.C. Romtelecom S.A. va plăti terțului beneficiar tariful de terminare în rețeaua acestuia, păstrând doar tariful de tranzit în propria rețea.

De altfel, conform prevederilor art. 32 alin. (2) din Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, tariful pentru serviciul de interconectare prevăzut la art. 4 alin. (1) lit. b) din decizie ce poate fi perceput de S.C. Romtelecom S.A. nu poate depăși suma dintre tariful său de tranzit și tariful de terminare în rețeaua operatorului terț.

În concluzie, S.C. Romtelecom S.A. are obligația de a oferi operatorilor solicitanți serviciul de interconectare prevăzut la art. 4 alin. (1) lit. b) și, implicit, metoda de decontare aferentă acestui serviciu, respectiv decontarea în cascadă. În aceste condiții, reluarea în cadrul prezentei decizii a obligației S.C. Romtelecom S.A. de a oferi serviciul de interconectare în vederea tranzitului comutat cu decontare în cascadă, este inutilă.

Mai mult, la data de 19 mai 2009, S.C. Romtelecom S.A. a publicat pe pagina sa de internet ORI modificată și completată cu prevederi referitoare la condițiile de furnizare a serviciului de decontare în cascadă, inclusiv cu privire la tariful și la scrisoarea de garanție bancară asociate furnizării acestui serviciu. Aceste prevederi au fost transmise ANCOM la data de 3 iunie 2009 și, conform dispozițiilor art. 1 alin. (4)¹ din Decizia președintelui ANRC nr. 147/2002, au intrat în vigoare la data de 4 iulie 2009.